

ІНСТИТУТ ДЕРЖАВИ І ПРАВА
імені В. М. КОРЕЦЬКОГО
НАН УКРАЇНИ

Держава і право

ЗБІРНИК
НАУКОВИХ ПРАЦЬ

ЮРИДИЧНІ
І ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Випуск 87

Київ
Видавництво «Юридична думка»
2020

УДК 34; 32
Д36

Затверджено до друку
та рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України
(протокол № 5 від 30 червня 2020 р.)

**Держава
і право** Випуск 87

**Збірник затверджено Міністерством освіти і науки України
як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати
дисертаційних досліджень**

**Збірник включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Варшава, Польща).**

Статті збірника привінюються до публікацій у зарубіжних фахових виданнях

Редакційна колегія

академік НАН України **Ю. С. Шемшученко**, д.ю.н. **Г. П. Тимченко** (головний редактор),
д.п.н. **І. О. Кресіна** (заступник головного редактора), д.ю.н. **О. В. Скрипнюк** (відповідальний редактор), д.ю.н. **О. Ф. Андрійко**, д.ю.н. **О. В. Батанов**, д.ю.н. **У. Е. Батлер**
(*W. E. Butler*, США), д.п.н. **О. В. Батрименко**, д.ю.н. **А. А. Бутирський**, д.п.н. **К. М. Вітман**, д.п.н. **В. П. Горбатенко**, д.п.н. **Л. Донай** (*Lukasz Dوناj*, Польща), д.ю.н. **В. Н. Денисов**, д.ю.н. **В. В. Дудченко**, д.ю.н. **О. О. Кармаза**, д.ю.н. **О. О. Кваша**, д.ю.н. **С. О. Короед**, д.ю.н. **О. В. Кресін**, д.ю.н. **П. Ф. Кулинич**, д.п.н. **Л. В. Лещенко**
(*Larysa Leszczenko*, Польща), д.п.н. **С. М. Наумкіна**, д.п.н. **А. І. Некряч**, д.п.н. **Д. В. Неліпа**, д.ю.н. **Н. М. Оніщенко**, д.ю.н. **Н. М. Пархоменко**, д.п.н. **Н. О. Піпченко**,
д.ю.н. **Я. В. Сімутіна**, д.п.н. **М. В. Слівак**, д.п.н. **О. М. Стойко**, д.п.н. **Н. М. Хома**, д.п.н. **А. Шептицький** (*Andrzej Szeptycski*, Польща), д.п.н. **В. А. Явір**.

Д36 **Держава і право**: Збірник наукових праць. Юридичні і політичні науки.
Випуск 87 / Ін-т держави і права імені В. М. Корецького НАН України. Київ:
Вид-во «Юридична думка», 2020. 484 с.

ISSN 1563-3349

У збірнику висвітлюються актуальні питання теорії та історії держави і права, порівняльного правознавства, державного управління, адміністративного, конституційного, міжнародного, цивільного, аграрного, кримінального права. Проблеми сучасної політичної науки розкриваються у розділах з теорії та методології політологічних досліджень, історії політичної думки, міжнародної, порівняльної та прикладної політології, політичних інститутів і процесів, етнополітології.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів і студентів, усіх, хто прагне отримати знання з юридичних і політичних наук.

УДК 34; 32

Адреса редакції

Інститут держави і права імені В. М. Корецького НАН України
01601, Київ, вул. Трьохсвятительська, 4, к. 211
E-mail: polit@ln.ua, polit4211@gmail.com
Тел. 279-73-96, факс 278-54-74
www.derzhava-i-pravo.com.ua

© Інститут держави і права
імені В. М. Корецького НАН України, 2020
© Автори статей, 2020
© Видавництво «Юридична думка», 2020

ISSN 1563-3349

Частина 1
ЮРИДИЧНІ
НАУКИ

market, as well as in a number of other cases. However, the effectiveness of biopolitics in Ukraine is constrained by traditional Ukrainian institutions, including the weak resource base of the state, pluralism of political elites, and so on. Authorities are unable to monitor compliance with quarantine regulations. At the same time, it forces public authorities to transfer part of their power to influential informal social groups, in particular the leaders of business groups. But the characterization of such an event as an element of democratic policy is premature. Also, the weakness of power leads to increased contradictions between the levels of political governance.

Key words: pandemic, coronavirus, biopolitics, institutions, political elites.

УДК 352.075

DOI: 10.33663/1563-3349-2020-87-193

В. Л. ЗГУРСЬКА

УПРАВЛІНСЬКІ ВИКЛИКИ МІСЬКОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ: МІЖ САМОУПРАВЛІННЯМ ТА ГРОМАДСЬКОЮ УЧАСТЮ

Розглянуто характеристики самоорганізаційних процесів у контексті міста. Відзначено, що самоорганізація є ключовим механізмом для створення різних стимулів розвитку і водночас необхідним є втручання, здатне впо-ратися зі спонтанною природою міста. Виділено особливості здійснення самоуправління та самоорганізації; доведено необхідність розрізняти самоорганізацію та громадську участь; вказано на небезпеку політизації самоорганізації.

Ключові слова: самоорганізація, самоуправління, громадська участь, урбанізм, місцеве самоврядування, міський простір.

Zgurska Valentyna. Government challenges of urban self-organization: between self-governance and citizen participation

The characteristics of self-organizational processes in the context of the city are considered. It is noted that self-organization is a key mechanism for creating various incentives for development and at the same time intervention that can cope with the spontaneous nature of the city is needed. Features of self-government and self-organization are highlighted; the need to distinguish between self-organization and public participation has been proved; the danger of politicization of self-organization is pointed out.

Key words: self-organization, self-governance, citizen participation, urbanism, local self-government, urban space.

Місто завжди мало особливий статус серед інших людських поселень у всі історичні епохи, і насамперед завдяки більшим можливостям його мешканців об'єднувати свої зусилля для вирішення не лише побутових, а й соціально-економічних та політичних проблем. Нині міське життя дає безліч прикладів самоорганізації містян для досягнення короткострокових цілей, що іноді радикально змінюють міський ландшафт на управлінську

© ЗГУРСЬКА Валентина Леонідівна – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Київського національного університету будівництва і архітектури; ORCID 0000-0001-7490-1942; e-mail: valentinazgurskaya@gmail.com

систему. Метою статті є з'ясування викликів управлінської системи міста, зумовлених практикою самоорганізаційних процесів, їх порівняння із самоврядуванням та участю громадськості.

Стикнувшись з дуже взаємопов'язаним та постійно мінливим світом, процеси самоорганізації у місті отримують дедалі більше уваги дослідників планування. З 1960-х років самоорганізація розуміється як механізм внутрішніх змін у рамках складних міських систем та широко використовується для побудови моделей розвитку міста [1]. Після новаторської публікації Дж. Якобса [2], формулювання складних теорій міст [3] самоорганізація вважається ключовим механізмом за допомогою якого міста динамічно пристосовуються до зміни соціально-просторової конфігурації та довкілля [4]. Самоорганізація є безперервним процесом, що стосується спонтанної появи порядку на системному рівні у результаті величезної кількості взаємодій між акторами на місцевому рівні. Це означає, що міські моделі, що є результатом самоорганізації, з'являються самі по собі, оскільки зовнішній контроль з боку координаційних органів відсутній [5].

Вчені вважають самоорганізацію корисною для аналізу певних міських феноменів, таких, як міські нетрі, неформальний міський розвиток [6], транспортний та пішохідний потоки [7], економічний розвиток міста, соціальна сегрегація [8], урбанізм [9] тощо. Відповідно самоорганізація дедалі більше розглядається як концепція, що сприяє кращому розумінню складності функціонування міста.

У найбільш загальному вигляді самоорганізація визначається як спонтанна поява глобальної структури чи моделі місцевої взаємодії, що має чотири характеристики [10].

1. Діяльність акторів здійснюється без центрального координаційного центру чи зовнішнього контролю колективного результату. Хоча актор, що представляє індивіда чи групу, спроможний керувати діяльністю інших, жоден окремих актор чи зовнішня сила не має повного контролю за діями усіх інших акторів.

2. У своїй діяльності актори виходять із власних інтересів, вони взаємодіють між собою, можуть коригувати свої дії у відповідь на кроки інших, але єдиний колективний намір відсутній.

3. Ці дії змінюють структуру міської системи та впливають на її функціонування як сукупність некоординованих та відносно незалежних дій акторів на низових рівнях, що врешті сприяє появі спонтанної реконфігурації на рівні всієї системи.

4. Зміни на рівні всієї системи дуже важко, а подекуди й неможливо спрогнозувати. Чіткий причинно-наслідковий зв'язок між акторами, які починають певну дію, і трансформацією міської системи відсутній. Наслідки змін, зумовлених індивідуальними акторами на місцевому рівні, можуть жодним чином не вплинути на діяльність системи або ж запустити процес самопосилення, що зумовить трансформацію всієї системи.

Водночас спонтанний і непередбачуваний характер самоорганізації означає, що міські зміни й трансформації є відкритими, розвиваються у різному темпі, а їх результати та наслідки дуже складно або майже неможливо передбачити. На практиці це означає, що можливості для свідомого і цілеспрямованого скеровування міського розвитку до бажаних і конкретних наслідків значно обмежені [11].

У самоорганізованих міських системах будь-яке плановане втручання має певні безпосередні наслідки, прогнозовані лише до певної міри, але також дотичні побічні ефекти, що не завжди є бажаними чи передбачуваними. Відповідно, з одного боку, самоорганізація вважається ключовим механізмом для створення різних стимулів розвитку, а з іншого – самоорганізовані міста вимагають втручання, здатного впоратися зі спонтанною природою міста.

Необхідність здійснення зовнішнього втручання вимагає з'ясування відмінностей між самоорганізацією та самоуправлінням. В ієрархічному управлінні керуючі актори здійснюють сильний контроль за процесом прийняття рішень щодо розвитку та ресурсів, які вони можуть мобілізувати. У спільному урядованні відповідальність поділена з неурядовими акторами; урядові та неурядові актори взаємозалежні у реалізації цілей розвитку. Водночас у процесах самоврядування громадяни та інші неурядові актори відіграють провідну роль. Саме вони значною мірою вирішують, хто буде залучений до прийняття рішення і як будуть розподілені ресурси. Урядові актори зберігають дистан-

цію і можуть намагатися визначати умови, за яких може відбуватися самокерований розвиток.

Відповідно самоуправління можна розуміти як форму координації та прийняття рішень, в якій індивіди та громади мають високий ступінь свободи у формуванні системи, до якої вони належать, відповідно до власних уподобань.

Співставлення концепції самоуправління з особливостями самоорганізації дає змогу виділити такі риси самоуправління:

1. Актори вживають заходів завдяки певній внутрішній координації. Ця координація може, наприклад, бути включена у керований учасниками процес прийняття рішень чи базуватися на неформальному обміні думками між акторами.

2. Актори координують свою діяльність через наявність колективної волі, а трансформаційний процес зосереджений навколо спільної мети.

3. Трансформація міської конфігурації є продуктом дорадчих дій для досягнення спільної мети. Актори цілеспрямовано намагаються реалізувати зміни в структурі системи і/або її функціонуванні через співробітництво.

4. Трансформація системи до певної міри є прогнозованою, оскільки включає певний ступінь внутрішньої координації та базується на колективній волі акторів. Передбачуваність залежить від таких чинників, як лояльність акторів до спільної цілі, ступінь координації та вплив зовнішніх чинників.

Як і в самоорганізації, інституційні сили функціонують як сприятливі чи гальмівні чинники. Вони можуть посягати на процеси самоуправління, дозволяючи, стимулюючи, іноді навіть змушуючи групи керувати собою [12]. На відміну від самоорганізації ці умови можуть стосуватися більш безпосередньо майбутньої міської конфігурації, оскільки трансформаційний процес передбачений залученими акторами.

Отже, самоуправління зосереджене на взаємодії та процесі прийняття рішень, керованому громадянами та неурядовими акторами. Водночас самоорганізаційні процеси стосуються адаптивної поведінки міських систем та мереж, включаючи спонтанну появу масштабних моделей та нелінійних причинно-наслідкових зав'язків. У ході планування процеси самоуправління та самоорганізації можуть перетікати один в

одний, оскільки громадські ініціативи можуть з часом змінюватися.

Поняття самоорганізації та участі громадян часто використовують як синоніми, хоча існує фундаментальна відмінність між співробітництвом та самоорганізацією [13]. Коли йдеться про самоорганізацію, насамперед маються на увазі громадські ініціативи, що походять з-поза урядового контролю. При цьому самоорганізацію не слід розуміти як наслідок чи результат зменшення ролі держави чи неефективного надання публічних послуг. По-перше, таке розуміння є небезпечним з огляду на те, що активні громадяни можуть використовуватися певними групами інтересів в умовах постійного ослаблення ролі держави та тенденції до приватизації (наприклад, проплачені акції протесту проти забудовників). По-друге, вивчення самоорганізації в містах свідчить про набагато складнішу архітектуру й темпи взаємодії акторів на різних рівнях управління, ніж видається на перший погляд.

Відповідно було б надто спрощено визначити самоорганізацію як силу, що виникає без зовнішнього втручання. Також має свої недоліки підхід до самоорганізації як до людської діяльності в рамках ліберальної та індивідуалістичної концепції самодостатності поза державою [14]. Часто такі терміни, як тактичний урбанізм, соціальні інновації використовуються для позначення зменшення ролі держави або намагання громадян покращити громадський простір та повсякденне життя [15].

Самоорганізацію варто розглядати як майданчик можливостей, що акцентує увагу на низовому управлінні, яке передбачає взаємодію місцевих громад з органами управління. Така діяльність дає змогу широкому загалу громадян взяти безпосередню участь на усіх етапах соціальних і міських змін, в той час як активізація громадян може одночасно покращити якість базових соціальних послуг [16]. За такого підходу публічні інститути мають знайти нові шляхи надання публічних благ відкрито і прозоро, уникаючи практики, що дає змогу поставати громадську активність на службу інтересам третіх сторін.

У цьому контексті варто уникнути надмірної політизації громадських рухів, які починають висувати колективні вимоги до органів публічної влади. Заслугує на увагу підхід, за якого

конфлікт та співробітництво виступають як взаємно посилюючі елементи політичного процесу, в якому конфлікт не лише неминучий, але й необхідний аспект участі [17].

Дослідники мають вийти за розуміння простору лише як вмістилища [18], оскільки повне розуміння людської діяльності вимагає визнання просторової природи людської діяльності, позаяк простір є сукупністю практик просторового використання та представництва, включаючи продукування та відтворення соціальних структур, соціальних дій та відносин між громадянами та органами публічної влади. За такого підходу простір уже не розглядається як пасивний фрагмент міста, оскільки він надає ресурси для різних груп, що по-різному конструюють себе у просторі. Простір — це не поле битви між різними групами; це особливий елемент, що формує соціальну взаємодію і, як наслідок, ідентичність. У такому сенсі міський простір є одночасно і соціальним, і політичним.

Нова хвиля самоорганізованих практик представляє місто як щось більше, ніж арена боротьби між включенням — маргіналізацією, спротивом — активізацією. У містах мешканці створюють мережі, асоціації, громади, базовані на спільній практиці з різних причин: задля використання принципу солідарності та рівності для формування нових форм споживання (солідарність групових закупок); для експериментів з інструментами соціальної та екологічної стабільності (міська агрокультура); для боротьби з монетизацією щоденного життя через безкоштовний обмін взаємними послугами (банки часу) чи шляхом надання етичних фінансових послуг; розробки нових форм торгівлі (магазини чесної торгівлі); переосмислення міського простору з точки зору екологічного підходу (через різні методи заощадження енергії та використання відновлювальних джерел енергії); відродити міські території та вберегти їх від комерціалізації (практики самоорганізації, орієнтовані на повторне використання занедбаних просторів); для переосмислення культури як спільного блага, що не може бути комерціалізоване (відродження культурних просторів, призначених для знищення).

У меншому масштабі багато міських практик демонструють, як зміна контексту призводить до матеріальних трансформа-

цій, що простір є не просто нейтральною підтримкою людської діяльності. Радше він є інструментом, за допомогою якого ми вибудовуємо свої відносини, формуємо ідентичність та створюємо проекти майбутнього.

У цьому широкому спектрі різних міських колективних дій багато практик є неформальними діями з повторного присвоєння (тобто практики оспорюють майнові права, намагаючись відродити низку міських просторів). Ці практики є центрами спротиву, але також інкубаторами нових міських проєктів, що включають: організаційні експерименти, потенційно здатні побудувати місто навіть за інституційно визначеними рамками; символічні та матеріальні підходи до творення відчуття простору тощо. Неформальні практики самоорганізації пропонують себе як потенційну лабораторію соціальних та екологічних експериментів. Їх можна розглядати як взаємопов'язані міські рухи, вкорінені у соціальній, політичній та екологічній свідомості містян. Однак вони часто суперечать владі та інституційним структурам, намагаються створити та виробити інше місто.

Значний масив літератури розглядає неформальні практики як революцію знизу, наголошуючи на ролі людей у діяльності проти держави. Тим не менше такий підхід ризикує породити ідеологічне та популістське домінування неформального без розуміння його внутрішньої диференціації та складності. Неформальні практики не є самі по собі благом, а їх учасники не діють лише на основі спільних і прогресивних цінностей. У деяких випадках вони зрештою реалізують процес просторової приватизації, базований на принципах неоліберального індивідуалізму. В інших випадках вони є різновидом міського популізму, що не завжди ставить під сумнів статус-кво міста чи створює справедливе місто попри їх добрі наміри [19].

Визначаючи, що такі практики здатні виробляти публічні цінності, важливо розуміти, що різні ресурси, знання, досвід та компетенція, спрямовані на розв'язання публічних проблем, не можуть обмежуватися лише формально визнаними інститутами. Радше ці чинники переплітаються з неформальними практиками, здатними знайти зазвичай нетрадиційні відповіді на колективні потреби. З огляду на це публічні інститути не можна вва-

жати єдиними суб'єктами, що надають публічні послуги чи розробляють публічну політику. Неформальні практики можна вважати публічною політикою, якщо їм вдається успішно розв'язувати публічні проблеми.

Також вважливо уникнути спрощення та руйнування дихотомічних відносин (формальне – неформальне, громадянська активність – держава), що дасть змогу подолати ризики деполітизації практики самоорганізації як діяльності, що походить від принципів соціальної та економічної справедливості. Варто відмовитися від розгляду громадських організацій як надавачів послуг та аполітичних посередників між громадянами та органами місцевої влади [20], а акцентувати увагу на потенціалі громадської активності для удосконалення владних відносин та ліквідації причин, що лежать в основі соціальних і просторових проблем.

Отже, самоорганізація є ключовим механізмом для стимулювання розвитку, в тому числі міст. Водночас самоорганізовані міста вимагають втручання, здатного впоратися зі спонтанною природою міста. Слід відрізнити самоуправління, яке стосується взаємодії у процесі прийняття рішень, керованого громадянами та неурядовими акторами, від самоорганізаційних процесів, що є результатом адаптивної поведінки міських систем, включаючи спонтанну появу масштабних моделей та нелінійних причинно-наслідкових зав'язків. На відміну від громадської активності самоорганізація частіше може набувати неформальних форм і продукувати непередбачувані наслідки.

1. Allen P.M. Cities and regions as self-organizing systems: models of complexity. Amsterdam: Gordon and Breach Science Publishers, 1997; Thrift N. The place of complexity. *Theory, Culture and Society*. 1999. Vol. 16. № 3. P. 31-69. 2. Jacobs J. *Detah and Life of Great American Cities*. New York: Random House, 1961. 3. Portugali J., Meyer H., Stolk E., Tan E. Complexity theories of cities have come of age: an overview with implications to urban planning and design. Springer Science & Business Media, 2012. 4. Batty M. *The New Science of Cities*. Cambridge: MIT Press, 2013. 5. Rauws W.S., De Roo G. Adaptive Planning: generating conditions for urban adaptability. Lessons from Dutch organic development strategies. *Environment and planning B: planning and design*. 2016. Vol. 43. P. 1052-1074. 6. Silva P., Farrall H. Lessons from informal settlements: a 'peripheral' problem with self-organising solutions. *Town Planning Review*. 2016. Vol. 87. № 3. P. 297-319. 7. Helbing D.,

Molnár P., Farkas I. J., Bolay K. Self-organizing pedestrian movement. *Environment and planning B: planning and design*. 2001. Vol. 28. № 3. P. 361-383. 8. Buitelaar E., Weterings A., Ponds R. Cities, Economic Inequality and Justice: Reflections and Alternative Perspectives. Routledge, 2017. 9. Hakim B. *Mediterranean Urbanism: Historic Urban/building Rules and Processes*. Berlin: Springer, 2014. 10. Ward R. Civic initiatives in urban development: self-governance versus self-organisation in planning practice. *Town Planning Review*. 2016. Vol. 87. № 3. P. 339-361. P. 342. 11. Moroni S. Complexity and the inherent limits of explanation and prediction: Urban codes for self-organising cities. *Planning Theory*. 2015. Vol. 14. P. 248-267. 12. Sørensen P., Triantafyllou P. The Politics of Self-Governance, Farnham, Ashgate, 2013. P. 1-22. 13. Boonstra B., Boelens L. Self-organization in urban development: towards a new perspective on spatial planning. *Urban Research & Practice*. 2011. Vol. 4. № 2. P. 99-122. 14. Davoudi S. Resilience: a bridging concept or a dead end? *Planning Theory and Practice*. 2012. Vol. 13. № 2. P. 299-307. 15. Savini F. Self-Organization and Urban Development: Disaggregating the City-Region, Deconstructing Urbanity in Amsterdam. *International journal of urban and regional research*. 2016. Vol. 40. № 6. P. 1152-1169. 16. Alford J. *Engaging Public Sector Clients: From Service-Delivery to Co-Production*. USA: Palgrave Macmillan, 2009. 17. Watson S. The Challenges of collaboration and democratic participation in turbulent and unsettled times. *Tracce Urbane: Italian Journal of Urban studies*. 2018. № 3. pp. 66-74. 18. Gotham K.F. Toward an Understanding of the Spatiality of Urban as Spatial Actors. *International Journal of Urban and Regional Research*. 2003. Vol. 27. № 3. P. 723-737. 19. Roy A. Why India cannot plan its cities: Informality, insurgency and the idiot of urbanization. *Planning Theory*. 2009. Vol. 8. № 1. P. 76-87. 20. de Fillipis J., Fischer R., Shragge E. Neither romance nor regulation: re-evaluating community. *International Journal of Urban and Regional Research*. 2006. Vol. 30. P. 673-689.

Zgurska Valentyna. Government challenges of urban self-organization: between self-governance and citizen participation

In self-organizing urban systems, any planned intervention has certain immediate consequences, predicted only to a certain extent, but it also has tangible side effects that are not always desirable or predictable.

Self-governance focuses on the interaction and decision-making process led by citizens and non-governmental actors. At the same time, self-organizing processes concern the adaptive behavior of urban systems and networks, including the spontaneous emergence of large-scale models and nonlinear causation. The processes of self-governance and self-organization can flow into each other, as community initiatives may change over time.

The concepts of self-organization and citizen participation are often used interchangeably, although there is a fundamental difference between such cooperation and self-organization. When it comes to self-organization, we primarily mean citizen initiatives that come from outside government control. At the same time, self-organization should not be understood as a consequence

or result of a reduction in the role of the state or inefficient provision of public services.

Self-organization should be seen as a platform for opportunities that focuses on grassroots governance, involving the interaction of local communities with government. Such activities allow a wide range of citizens to take a direct part at all stages of social and urban change, while activating citizens can simultaneously improve the quality of basic social services.

In this context, excessive politicization of social movements, which are beginning to make collective demands, should be avoided. Noteworthy is the approach in which conflict and cooperation act as mutually reinforcing elements of the political process, in which conflict is not only inevitable but also a necessary aspect of participation.

Key words: self-organization, self-governance, citizen participation, urbanism, local self-government, urban space.

УДК 328.34+340.13

DOI: 10.33663/1563-3349-2020-87-203

О. В. КУКУРУЗ

ВЗАЄМОДІЯ ПОЛІТИКИ І ПРАВА В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА: ЕМПІРИЧНА МОДЕЛЬ

Аналізуються наявні в науковій літературі характеристики взаємовпливу і взаємозв'язку між політикою і правом у Республіці Польща. Визначено показники, які відображають емпіричну модель взаємодії політики і права, та розкрито причинно-наслідкові зв'язки між ними. Встановлено, що взаємодію політики і права в Республіці Польща супроводжують такі явища, як політизація права, політична інструменталізація права, віртуалізація політики і права, інфляція права. На основі критерію — інтереси, що відображені в політичних рішеннях і правових нормах — емпіричну модель взаємодії політики і права в Республіці Польща названо корпоративною. Описана модель дає змогу глибше зрозуміти причини, передбачити наслідки, а відтак запобігти неналежній взаємодії політики і права.

Ключові слова: модель, політика, право, інструменталізація права, інфляція права.

Kukuruz Oksana. Interaction of politics and law in the Republic of Poland: empirical model

The article analyzes the characteristics of the relationship between politics and law in the Republic of Poland, which are available in the scientific literature. Indicators that reflect the empirical model of the interaction of politics and law are identified, and the causal relationships between them are revealed. It is established that the interaction of politics and law in the Republic of Poland is accompanied by such phenomena as the politicization of law, political instrumentalization of law, virtualization of politics and law, inflation of law. Based on the criterion — the interests reflected in political decisions and legal norms — the empirical model in the Republic of Poland is called the corporate model of interaction between politics and law. The described model makes it possible to better understand the causes, predict the consequences, and thus prevent the inappropriate interaction of politics and law.

Key words: model, politics, law, instrumentalization of law, inflation of law.

Взаємодія політики і права, як і будь-який інший суспільно-політичний процес, має розглядатися на двох рівнях — тео-

© КУКУРУЗ Оксана Володимирівна — кандидат політичних наук, старший науковий співробітник відділу правових проблем політології Інституту держави і права імені В. М. Корещького НАН України; ORCID: 0000-0003-1863-3028; e-mail: kukuruz@nas.gov.ua

Bilousov Oleksandr. Romophobia as a form of xenophobia: the case of Hungary

Romophobia is being studied within the EU on the example of Hungary. The author connects the aggravation of the problem of discrimination against Roma and the growth of social antipathy towards them with the reversal of Hungary in the last decade in the direction of building illiberal democracy. It was stated that radical political actors in Hungary repeatedly and often with impunity violated the rights of Hungarian Roma (hate speech; hate crimes; various forms of discrimination). The inadequate response of Hungarian law enforcement and judicial authorities to cases of xenophobia against Hungarian Roma was emphasized. It is noted that when classifying a crime or offence committed against Roma, the competent authorities of Hungary often ignore the fact that they were committed on the basis of hatred, with the use of hate speech and so on. The author hypothesizes that the Hungarian government latently tolerates Romophobia, despite Hungary's commitment to guarantee the rights and freedoms of national minorities. It has been proved that various manifestations of discrimination and segregation of the Roma national minority not only persist in Hungary, but also intensify against the background of intensifying anti-Roma sentiments of far-right political actors and actual tolerance of social antipathy by the authorities and major parliamentary parties. It was stated that the Roma national minority is the object of racist illegal actions of the pro-government media, representatives of the parliamentary parties Fidesz and Movement for a Better Hungary (Jobbik Party), as well as non-institutional actors of the far right. According to the author, the activities of Hungarian actors and the pro-government segment of civil society are not only not aimed at overcoming stereotypes about Roma in the political culture of Hungarians, but actually tolerate aggressive rejection, hostility and hatred towards the Roma population. Such a policy is in line with Hungary's course to build illiberal democracy. Given the radicalization and democratization of Hungarian politics, the author predicts a further increase in Romophobia in the Hungarian community and the continued tolerance of such sentiments by leading political actors.

Key words: romophobia, xenophobia, Roma.

Частина 1 ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Розділ 1. Історія держави і права

- Волошкевич Г. А.* Відмова від укладання шлюбу як підстава виникнення майнових зобов'язань за українським звичаєвим правом ХІХ ст. 4
- Жак А. С.* Становлення інституту народного суду в Українській Народній Республіці Рад (1917–1918 рр.) 17
- Якименко І. В.* Закон від 20 травня 1885 року та проблеми розвитку інституту дисциплінарної відповідальності суддів у пореформенний період. 31

Розділ 2. Конституційне право

- Федорчук І. І.* Конституційне право на житло як предмет сучасного вітчизняного наукового дискурсу. 42

Розділ 3. Адміністративне право

- Гулик А. Г.* До питання про механізм вирішення проблеми розмежування судових юрисдикцій 54

Розділ 4. Цивільне, підприємницьке та господарське право

- Короєд С. О.* Новий погляд на процесуальний статус відповідача у цивільному судочинстві в аспекті вирішення похідних позовних вимог за новим Цивільним процесуальним кодексом України. 65
- Ятченко Є. О.* Гарантія як спосіб забезпечення виконання зобов'язання у виконавчому провадженні. 76
- Соловійов О. Л.* Форми господарського судочинства: види та особливості 87

Бугайова О. О. Відчуження майна Збройних Сил України	97
---	----

Розділ 5. Земельне, аграрне та екологічне право

Коваленко Т. О. Адаптація законодавства України до ACQUIS COMMUNATAIRE ЄС у сфері поводження з генетично-модифікованими організмами	108
Череміс О. О. Стягнення збитків та інші способи відшкодування майнової шкоди за земельні правопорушення у сфері містобудування	119

Розділ 6. Кримінальне право, кримінальний процес та криміналістика

Білоконь О. Г. Кримінально-правові особливості суб'єкта підкупу виборця, учасника референдуму	132
Січевлюк-Врублевський Т. С. Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу під час здійснення досудового розслідування злочинів з порушенням правил підслідності (ст. 365 КК України)	144

Розділ 7. Рецензії

Гусарев С. Д. Сучасні виміри категорії правосуд'єктності	159
---	-----

Частина 2 ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Розділ 1. Політичні інститути та процеси

Кресіна І.О., Кресін О.В., Стойко О.М. Еволюція наукових підходів до постконфліктної відбудови	164
Кіянка І. Б. Популізм як можливість змін та реформ	174
Перегуда Є. В. Про інституційні рамки біополітики в Україні	184

Згурська В. Л. Управлінські виклики міської самоорганізації: між самоуправлінням та громадською участю	193
Кукуруз О. В. Взаємодія політики і права в Республіці Польща: емпірична модель	203
Калініченко Б. М. Інтерпретації концепту інформаційної війни в західних засобах масової інформації	212
Гапоненко В. А. Специфіка парламентаризму як інституту демократії у сучасній Україні	222
Пахолок В. М. Декомунізація топонімів у стратегії формування політичних цінностей та зміцнення гуманітарної безпеки України	233
Добіжа В. В. Особливості функціонування еліти в умовах демократичного і тоталітарного режимів	244
Стеблина Н. О. Формальний аналіз емоційності українського цифрового політичного дискурсу	254
Демартино А. П. Забезпечення стабільності політичної системи в умовах інформаційних загроз	263
Аксельрод Р. Б., Донченко К. А. Трансформація поняття «публічна політика» у сучасних умовах	276
Таркін В. П. Інформаційні війни: теоретичний аспект	285
Ходаківський М. Д. Правова політика: правознавчий та політологічний підходи	295
Дерев'яно С. М. Безпековий вимір народовладдя в умовах гібридної війни	308
Тарасюк В. М. Політичні режими: відмінності та спільні ознаки	319
Батанова Н. М. Деякі проблеми теорії функцій конституційно-правової відповідальності	331
Красковська М. П. Трансформація суспільної свідомості при переході від аграрного суспільства до індустріального: український вимір	345
Дроботун Д. С. Зміна політичної еліти в контексті результатів виборів до Верховної Ради України ІХ скликання	356

<i>Руденко Ю. Ю.</i> Проблема кризового характеру демократичного транзиту в Україні	363
<i>Діміч А. В.</i> Деякі виклики сучасної кадрової політики в системі логістичного забезпечення державної безпеки України	374

Розділ 2. Міжнародна політологія

<i>Грубов В. М., Свинаренко В. В.</i> Сирійське питання у стратегіях міжнародних коаліцій: коли політика інтерпретацій приховує інтереси	384
<i>Дяченко О. В.</i> Мова ворожнечі як характеристика погіршення якості демократії в Угорщині	405
<i>Кокорев О. В.</i> Сповільнення ліберально-демократичних перетворень у Латвії: інституційний та ціннісний виміри.	416
<i>Статкевич М. А.</i> Актуальний внесок Канади у підтримку безпеки України	429
<i>Лаврук Т. П.</i> Геополітична гравітація: сучасний структурний статус і перспективи еволюціонування	437

Розділ 3. Етнополітологія та конфліктологія

<i>Вітман К. М.</i> Передісторія та загроза відновлення конфлікту в Північній Ірландії після BREXIT	453
<i>Білоусов О. С.</i> Ромофобія як форма ксенофобії: кейс Угорщини	466

Contents

Part 1 LEGAL SCIENCES

Section 1. History of State and Law

<i>Voloshkevych Hennadii.</i> The rejection of conclusion of marriage as the reason for property obligations under ukrainian customary law of XIX century	4
<i>Zhak Anatolii.</i> The people's court establishment in the Ukrainian people's republic of soviets (1917–1918)	17
<i>Yakymenko Ivan.</i> Act of May 20, 1885 and development problems of the institution of disciplinary responsibility of judges in the post-reform period	31

Section 2. Constitutional Law

<i>Fedorchuk Ivan.</i> Constitutional right to housing as the subject of current national scientific discourse	42
--	----

Section 3. Administrative Law

<i>Gulyk Andriy.</i> On the mechanism for resolving the problem of delimitation of judicial jurisdictions	54
---	----

Section 4. Civil, Business and Commercial Law

<i>Koroied Serhii.</i> A new look at the procedural status of the defendant in civil proceedings in the aspect of resolving derivative claims under the new Civil Procedural Code of Ukraine	65
<i>Yatchenko Yevhen.</i> A guarantee as a way of enforcing a performance obligation in enforcement proceedings.	6
<i>Soloviov Oleg.</i> Forms of economic judicial procedure: types and features	87

<i>Buhaiova Oksana</i> . Alienation of property of the Armed Forces of Ukraine.	97
---	----

Section 5. Land, Agrarian and Environmental Law

<i>Kovalenko Tetiana</i> . Adaptation of the legislation of Ukraine to the Acquis Communautaire of the EU in the field of usage of genetically modified organisms.	108
--	-----

<i>Cheremis Olexandr</i> . Recovery of losses and other methods of compensation for property damage for land violations in the field of urban planning.	119
---	-----

Section 6. Criminal Law, Criminal Process and Criminal Science

<i>Bilokon Olena</i> . Criminal legal features of the subject of bribery of the voter, the participant of the referendum.	132
---	-----

<i>Sychevlyuk-Vrublevsky Taras</i> . Excess of power or official authority by a law enforcement officer during the pre-trial investigation of crimes with violation of jurisdiction (Article 365 of the Criminal Code of Ukraine) . . .	144
---	-----

Section 7. Reviews

<i>Husariev Stanislav</i> . Modern dimension of the legal personality category.	159
---	-----

Part 2 POLITICAL SCIENCES

Section 1. Political Institutions and Processes

<i>Kresina Iryna, Kresin Oleksij, Stoyko Olena</i> . Evolution of approaches to post-conflict reconstruction.	164
---	-----

<i>Iryna Kiyanka</i> . Populism as a possibility of changes and reforms.	174
--	-----

<i>Pereguda Yevgen</i> . About institutional framework of biopolitics in Ukraine.	184
---	-----

<i>Zgurska Valentyna</i> . Government challenges of urban self-organization: between self-governance and citizen participation.	193
---	-----

<i>Kukuruz Oksana</i> . Interaction of politics and law in the Republic of Poland: empirical model	203
--	-----

<i>Kalinichenko Bogdan</i> . Interpretations of the information warfare concept in the Western mass media	212
---	-----

<i>Haponenko Vira</i> . Specifics of parliamentarism as an institution of democracy in modern Ukraine.	222
--	-----

<i>Pakholok Vasyl</i> . Decommunization of toponyms in the strategy of formation of political values and strengthening of humanitarian security of Ukraine	233
--	-----

<i>Dobizha Vasyl</i> . Peculiarities of elite functioning in conditions of totalitarian and democratic regime.	244
--	-----

<i>Stebliina Natalia</i> . Formal analysis of Ukrainian digital political discourse emotionality	254
--	-----

<i>Demartyno Andriy</i> . Ensuring the stability of the political system in the conditions of information threats	263
---	-----

<i>Akselrod Roman, Donchenko Kostiantyn</i> . Transformation of the concept of «public policy» in modern conditions	276
---	-----

<i>Vasiliy Tarkin</i> . Information warfare: theoretical aspect	285
---	-----

<i>Khodakivskiy Myhailo</i> . Legal policy: legal and political science approaches	295
--	-----

<i>Derevianko Serhii</i> . A security dimension of democracy in the conditions of the hybrid war	308
--	-----

<i>Tarasyuk Volodymyr</i> . Political regimes: differences and common features	319
--	-----

<i>Batanova Nataliya</i> . Some problems of the theory of functions of constitutional and legal responsibility.	331
---	-----

<i>Krasovska Marharyta</i> . Transformation of public consciousness during the transition from the agricultural society to the industrial one: Ukrainian dimension	345
--	-----

<i>Drobotun Dmytro</i> . Change of the political elite in the context of the results of the elections to the Verkhovna Rada of Ukraine of the IX convocation	356
--	-----

<i>Rudenko Yuliia</i> . The problem of the crisis nature of democratic transit in Ukraine	363
---	-----

Dimich Antonina. Some challenges of modern personnel policy in the system of logistical support of state security of Ukraine are analyzed 374

Section 2. International Political Science

Grubov Volodymyr, Svyntarenko Valery. Syrian issue in the strategies of international coalitions: when politics of interpretations hides interests 384

Diachenko Olga. Hate speech as a characteristic of the deterioration of the quality of democracy in Hungary ... 405

Kokoriev Oleksii. Slowing down of liberal-democratic transformations in Latvia: institutional and value dimensions ... 416

Statkevych Mykhailo. Canadian actual contribution to Ukraine's security support 429

Lavruk Taras. Geopolitical gravity: current structural status and prospects for evolution 437

Section 3. Ethnopolitics and Conflict Management

Vitman Konstantyn. Background and threat of Northern Ireland conflict resumption after Brexit 453

Bilousov Oleksandr. Romophobia as a form of xenophobia: the case of Hungary 466

До уваги авторів

Вимоги до публікацій

Повний обсяг статті, включно із анотаціями двома мовами (англійською, українською), додатками, таблицями, ілюстраціями, списком літератури, має становити не більше 20 тис. знаків із врахуванням пробілів та знаків пунктуації.

Авторський оригінал необхідно подавати у форматі, сумісному із Microsoft Word (можливі розширення файлів: rtf., doc., docx.); шрифт Times New Roman; розмір шрифту 14; інтервал між рядками 1,5.

Файли необхідно називати латинською абеткою за прізвищем автора статті (якщо авторів кілька – то за прізвищами перших трьох авторів).

Перед основним текстом статті потрібно вказати двома мовами (українською та англійською) наступні дані:

– індекс УДК;

– прізвище, ім'я та по-батькові автора / авторів, місце і адресу роботи, посаду, науковий ступінь, вчене звання, номер ORCID, контактний телефон і електронну пошту автора;

– назву статті;

– резюме з ключовими словами.

Резюме українською мовою має складатися із близько 100 слів, які стисло відображають основний зміст, та 5-6 ключових слів. Резюме англійською мовою має складатися із близько 250 слів, які відображають основний зміст, та 5-6 ключових слів.

Основний текст статті повинен мати наступну структуру:

– Вступ (вказати актуальність теми, мету і завдання статті).

– Стан розробки проблеми та методи дослідження (дати огляд літератури і попередніх досліджень, зазначити використані методи).

– Виклад основного матеріалу.

– Висновки.

– Список літератури (подавати у порядку цитування, вказувати повні реквізити джерела).

– References.

У тексті статті посилання позначаються цифрою у квадратних дужках, через кому зазначається номер сторінки (якщо є). Нумерація посилань відповідає порядку їх згадування в тексті статті. Якщо автор посилається відразу на кілька різних джерел – слід розділяти їх крапкою з комою: [1, с. 44; 2, с. 35].

Список літератури необхідно подавати у порядку цитування, вказуючи повні реквізити джерела відповідно до стандарту бібліографічного опису – автор, назва статті/книжки, номер журналу, місце видання, назва видавництва, рік видання, сторінки тощо.

References – це оформлення списку літератури романською абеткою згідно з Гарвардським стандартом бібліографічних посилань (Harvard reference system, <http://www.citethisforme.com/harvard-referencing>).

Транслітерацію прізвища та імені автора, кириличного списку літератури слід здійснювати згідно з офіційними вимогами (постанова КМУ № 55 від 27 січня 2010 року, <https://www.slovnuk.ua/translit.php#pasp>).

Наукове видання

ДЕРЖАВА І ПРАВО

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Юридичні і політичні науки

Випуск 87

Науковий редактор *І. О. Кресіна*
Художнє оформлення *В. С. Жиборовського*

Підп. до друку 30.06.2020. Формат 60 x 84 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 28,13. Наклад 200 прим.

ТОВ «Видавництво «Юридична думка»
01103, м. Київ, вул. Кіквідзе, 18-а
Свідоцтво ДК № 1742 від 06.04.2004
Тел./факс (044) 278-02-23
E-mail: yurdumka@ukr.net
www.yurdumka.com

Віддруковано у ТОВ «Талком»
03115, м. Київ, вул. Львівська, 23
Свідоцтво ДК № 4538 від 07.05.2013
Тел./факс (044) 424-40-69